

SYNTYNYT: SUOMEN PAPERITUOTEMUSEO

Suomi kuuluu maailman johtaviin paperintuottajiin, ja paperiteollisuus onkin maamme tärkeimpiä teollisuudenaloja, ellei tärkein. Sellaiseksi se alkoi nousta viime vuosisadalla, kun paperin tarve, muunmuassa lisääntyneen lukutaidon myötä, alkoi voimakkaasti kasvaa. Lumppu, josta paperia aikaisemmin valmistettiin, ei enää riittänyt kasvavaan paperintarpeeseen. Pelastukseksi raaka-ainepulaan keksittiin puuhioke, jota laatusyistä käytettiin aluksi yhdessä lumpun kanssa, mutta teknologian kehittyessä puusta tuli paperin yksinomainen raaka-aine. Pohjois-Euroopan metsävaroja alettiin hyödyntää toden teolla.

Suomessa on jo ehditty ansiokkaasti museoi-
maan vanhoja paperiteollisuusmiljöitä,
esimerkkinä UNESCO:n maailmanperin-
tölistään kuuluva Verlan pahvi- ja
puuhioketehdas. Itse lopputuotteeseen eli
paperiin ja siitä valmistettuihin tuotteisiin
keskittyneen museon olemme saaneet vasta
tänä vuonna, kun Suomen Paperituote-
museo avattiin kesäkuussa Myllysaaren
museossa Valkeakoskella. Myllysaari it-
sessään on luonteva paikka museolle, pe-
rustettiinhan sinne Suomen ensimmäinen
yhdistetty puuhioke- ja paperitehdas,
Walkiakoski Aktiebolag vuonna 1872.
Museo sijaitsee vanhassa tehdasrakennuk-
sessa, joka peruskorjattiin vuonna 1997.
Rakennuksessa sijaitsee Paperituotemuseon
lisäksi Suomen Jalkapallomuseo sekä
Valkeakosken kaupungin edustustiloja.

Paperituotemuseon perustamista suun-
neltiin kauan, mutta varsinainen päätös
siitä tehtiin vasta tämän vuoden keväällä.
Koska museo oli tarkoitus saada auki kesään
mennessä, tuli itse näyttelyn kokoamisessa
kiire, mikä luonnollisesti näkyy lopputulok-
sessa. Puutteistaan huolimatta näyttelyn ai-
kaansaaminen on ollut varsinainen
työvoitto.

Näyttelyn alkupuoli esittelee lähinnä
puun tietä paperiksi sekä alan teollisuushis-
toriaa. Tähän aiheeseen paneudutaan ehkä
liikaakin, sillä tuntuu, että itse paperituote-
teet jäävät melkein pä sivuosaan. Tämä

Kuva: Rauno Mäntylä.

todennäköisesti heijastaa niitä ongelmia,
joita näyttelyä koottaessa on tullut vastaan.
Esimerkiksi alan yritykset eivät välttämättä
ole arkistoineet vanhentuneita tuotteitaan,
tai niillä ei ole näytevarastoja eikä niistä vas-
taavia henkilöitä. Näyttelyssä keskitytään
ehkä liikaakin pakkauksiin ja erilaiseen leh-
tiötavaraan, vaikka paperituotteiden kirjo on
aina ollut hyvin laaja.

Näyttelyn paperituotteet on sinänsä
jaoteltu loogisiin ryhmiin. Mainio idea
onkin esitellä tuotteet erilaisissa in-
teriööreissä: on toimistovitriini, pula-ajan
vitriini, uusiotuotevitriini ja niin edelleen.
Lisää tuotteita löytyy vitriinien yhteydessä
olevista vetolaatikoista, joitten avulla kiin-
nostuneimmat voivat tyydyttää tiedon-

Kuva: Rauno Mäntylä.

nälkäänsä. Näyttelyssä on myös paperituoteteisiin liittyvää pienimuotoista teknologiaa: tästä esimerkkinä edelleen toimiva WA-Kuori Oy:n lahjoittama kirjekuorikone vuodelta 1955, jolla museo järjestää silloin tällöin työnäytöksiä.

Itse näyttelyarkkitehtuuri herättää hie-
man ristiriitaisia tunteja. Näyttelysali
sinänsä on avara ja valoisa vanha tehdassali,
jossa riittää mahdollisuuksia. Kuitenkin itse
pääasia eli paperituotteet on ahdettu kioski-
misiin koppeihin, joiden valaistus ei ole
paras mahdollinen ja jotka eivät välttämättä
jousta näyttelyn kehittyessä ja aineiston
lisääntyessä. Salin perällä komeilee aito
neuvostoaikainen loistoauto Tšaika, jollaisia
Yhtyneet Paperitehtaat sai 1960-luvulla
vastineeksi paperikaupoista. Auto käy kyllä
esimerkkinä muinaisesta bilateraalista
kaupankäynnistä, mutta mitä se mahtaa teh-
dä paperituotemuseossa?

Näyttelyn kokoaminen kiireellä näkyy
myös eräänlaisena linjattomuutena ja
filosofian puuttumisena. Paperi ja paperi-
tuotteet ovat niin itsestäänselvä osa
elämäämme, että sitä ei tulla edes ajatteleksi.
Esimerkiksi paperituotteiden jatkuvaa
lisääntymistä, jota ei ole pysäyttänyt edes
sähköisen viestinnän voittokulku, olisi voinut
korostaa. Myös paperin keskeinen merkitys
monille aloille jää jännevöittäväksi.
Poikkeuksena tästä on kuitenkin painoala,
sillä muutamia vanhoja painokoneita on
sisällytetty näyttelyyn.

Myöskään paperituotteiden ja alan teo-
lisuuden tulevaisuutta näyttely ei valitet-
tavasti pohdi. Aiheesta nimittäin herää it-
sekullakin joitakin ajatuksia ja kysymyksiä.
Esimerkiksi paperi materiaalina mielletään
"lämpimäksi" ja "ihmisläheiseksi", mutta
kuinka ekologinen se esimerkiksi todeli-
suudessa on, on kysymys, jota sietäisi poh-
tia. Kuinka ekologisia esimerkiksi kierrätys-
tuotteet ovat verrattuna tavallisiin paperi-
tuotteisiin. Mitä mahdollisuuksia tai rajoi-
tuksia eri paperiladuilla on? Esimerkiksi
pula-ajan pahvituoli hurmaa ja hämmästyttää.
Olisikohan sellaiselle nykyään markki-
noita? Kuinkahan paljon suomalainen käyt-
tää paperituotteita ja tuottaa paperijätettä
vuodessa keskimäärin? Tai kuinka iso kasa
saataisiin aikaan esimerkiksi Helsingin
Sanomien vuosikerrasta? Nykyään on
myös paljon kysyntää paperista valmis-
tetuille design-tuotteille: paperin ei siis
tarvitse olla pelkkää bulkkitavaraa.

Puutteista huolimatta saamme olla tyyty-
väisiä, että museo on saatu aikaan. Museota
onkin tulevaisuudessa tarkoitus voimak-
kaasti kehittää ja laajentaa, ja puhetta onkin
ollut koko museorakennuksen saamisesta
Paperituotemuseon käyttöön. Vaihtuvissa
näyttelyissä voitaisiin tuoda esille enemmän
nykytuotteita. Tähtäimessä onkin valtakun-
nallisen keskusmuseon asema keskeisenä
tiedon ja esineistön kerääjänä. Tästä on
hyvä jatkaa.

Terhi Ketolainen